

УДК 615.83:616.21-053

**А.А. Лайко, Д.І. Заболотний, І.З. Самосюк, А.В. Ткаліна,
Д.Д. Заболотна, Ю.А. Молочек, Л.А. Шух, І.В. Калущький.
ФІЗИОТЕРАПІЯ В ДИТЯЧІЙ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ. – К.: Логос, 2012. – 500 с.**

Навчальний посібник колективу авторів – доктора мед. наук, професора, заслуженого лікаря України А.А. Лайка, доктора мед. наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка НАМН України Д.І. Заболотного, доктора мед. наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України І.З. Самосюка, кандидата мед. наук, доцента кафедри мед. реабілітації, фізіотерапії та курортології НМАПО ім. П.Л. Шупика А.В. Ткаліної, доктора мед. наук, старшого наукового співробітника Інституту отоларингології ім. О.С. Коломійченка НАМН України Д.Д. Заболотної, кандидата мед. наук, асистента кафедри дитячої оториноларингології, аудіології та фоніатрії НМАПО ім. П.Л. Шупика, завідувача ЛОР-відділення Національної дитячої спеціалізованої лікарні “ОХМАТДИТ” Ю.А. Молочек, дитячого отоларинголога Л.А. Шух, кандидата мед. наук, доцента курсу оториноларингології Буковинського державного мед. університету І.В. Калущького “Фізіотерапія в дитячій оториноларингології” присвячений питанням етіології, патогенезу, клініки, діагностики та комплексного консервативного лікування при захворюваннях ЛОР-органів у дітей з використанням фізичних чинників.

Той факт, що авторами навчального посібника і рецензентами є провідні вчені України, говорить про важливість розглянутої теми. Це перший навчальний посібник на подібну тематику в дитячій оториноларингології в Україні взагалі і в Незалежній Україні, зокрема.

В кінці узагальнено багатий досвід авторів з цієї проблеми. Впровадження в практичну діяльність методів фізіотерапії хворих на ЛОР-патологію підвищує ефек-

тивність їх лікування. У навчальному посібнику є кольорові рекламні вклейки, які знайомлять лікарів з новими лікарськими препаратами, що застосовуються в оториноларингології (тонзилотрен, цинабсин, синупрет та імупрет).

Навчальний посібник написаний в компактній доступній формі, легко читається, ілюстрований чорно-білими малюнками, що робить матеріал, який подається, більш наочним і таким, що легко засвоюється.

Навчальний посібник складається з передмови, 2 розділів, списку прийнятих скорочень, предметного покажчика, додатків, бібліографічного списку.

В передмові стисло, але дуже змістовно представлена суть проблеми.

Розділ 1 «Загальна частина» складається з 7 підрозділів: електролікування постійним і змінним струмом; лікування електромагнітними полями; світлолікування; лікування механічними діями; інгаляційна терапія; теплолікування; водолікування.

В підрозділі «Електролікування постійним і змінним струмом» наводяться дані про гальванізацію, електрофорез лікарських речовин, діадинамотерапію, ампліпульстерапію, електростимуляцію, електросон, центральну електроанальгезію, дарсонвалізацію та ультратонтерапію.

В підрозділі «Лікування електромагнітними полями» описуються ультрависокочастотна терапія, УВЧ-індуктотермія, мікрохвильова терапія (дециметровхвильова терапія, сантиметровхвильова терапія, магнітотерапія).

В підрозділі «Світлолікування» даються відомості про опромінення інфрачервоним та видимим світлом, опромінення поляризованим поліхроматичним світлом (пайпер-терапія), ультрафіолетове опромі-

нення, лазеротерапію, спеціальні методики ЛТ при захворюваннях ЛОР-органів у дітей.

В підрозділі «Лікування механічними діями» розглядається ультразвукова терапія, метод ультрафонофорезу (УФФ), спеціальні методики УЗТ і УФФ при захворюваннях ЛОР-органів у дітей.

Підрозділ «Інгаляційна терапія» включає описання аерозоль- та електроаерозоль-терапії, голотерапії, синглетно-кисневої терапії, аероіоно- та гідроаероіонотерапії.

В підрозділі «Теплолікування» представлено грязелікування, парафінолікування, озокеритолікування, нафталанолікування, глинолікування, лікування піском.

В підрозділі «Водолікування» викладено дані про зігрівальний компрес, місцеві ванни за Гауффе, гірчичні ножні ванни, хвойні ванни, хлоридні натрієві ванни, сірководневі (сульфідні) ванни, кисневі ванни, перлинні ванни, вуглекислі ванни, азотні ванни, радонові ванни.

В цих підрозділах розглядається апаратура, що використовується при тих чи інших фізичних методах лікування, техніка проведення і параметри названих процедур, механізм та особливості дії, показання і протипоказання до їх застосування, вікові періоди призначення, дозування фізіотерапевтичних процедур та ін. Слід відмітити, що в розділі 1 повідомляється як про загальновідомі фізіотерапевтичні методи, так і методи, маловідомі широкому загалу практикуючих отоларингологів, що є великим позитивом цього навчального посібника.

До кожного підрозділу даються контрольні питання для самопідготовки до практичних занять та правильні відповіді на кожне питання.

Розділ 2 «Спеціальна частина» включає 4 підрозділи: хвороби вуха; хвороби носа та приносових пазух; хвороби глотки (горла); хвороби гортані.

В підрозділі «Хвороби вуха» описується фізіотерапія при захворюваннях зовнішнього вуха (обмежене запалення зовнішнього слухового ходу, дифузне запалення зовнішнього слухового ходу, відмороження вушної раковини, перихондрит вушної раковини, бешиха вушної раковини, оперізуєчий лишай вушної раковини, екзема зовнішнього вуха), при захворюваннях серед-

нього вуха (гострий сальпінгоотит, гострий мірингіт, гострий гнійний середній отит у дітей дошкільного та шкільного віку, гострий явний середній отит у немовлят і дітей ясельного віку, латентний гострий середній отит, рецидивуючий середній отит, отоантрит, різні форми гострого мастоїдиту, різні форми хронічного гнійного середнього отиту, хронічний сальпінгоотит, хронічний секреторний отит, адгезивний середній отит), при захворюваннях внутрішнього вуха (отосклероз, гостра і хронічна нейросенсорна (сенсоневральна) приглухуватість, хвороба Мен'єра).

Підрозділ «Хвороби носа та приносових пазух» включає захворювання зовнішнього носа (фурункул носа, сикоз входу в ніс, опіки носа, відмороження носа), захворювання носової порожнини (гострий риніт, хронічний риніт, озена, вазомоторний риніт, викривлення перегородки носа, гематома та абсцес перегородки носа), гострі запалення приносових пазух (гострий верхньощелепний синуїт, гострий етмоїдит, гострий фронтит, гострий сфеноїдит), хронічні запалення приносових пазух (хронічний верхньощелепний синуїт, хронічний етмоїдит, хронічний фронтит, хронічний сфеноїдит).

В підрозділі «Хвороби глотки (горла)» наводиться застосування фізичних методів лікування при гострих захворюваннях горла (різні форми ангіни, гострий аденоїдит, гостре запалення язикового мигдалика, гострий фарингіт, заглотковий абсцес, паратонзиллярний абсцес), хронічних захворюваннях горла (хронічний тонзиліт, хронічний аденоїдит, хронічний фарингіт, фарингомікоз). Автори вперше вказали, що фарингомікоз є різновидом гіпертрофічного фарингіту. До цього така думка в літературі була відсутня.

Підрозділ «Хвороби гортані» включає фізіотерапію при гострих захворюваннях гортані (гостра фонастенія, гостра функціональна дисфонія, гострий катаральний ларингіт, гострий стенозуючий ларинготрахеїт, або несправжній круп, гортанна ангіна, флегмонозний ларингіт), при хронічних захворюваннях гортані (хронічна фонастенія, хронічна функціональна дисфонія, хронічний катаральний ларингіт, хронічний гіперпластичний ларингіт, хронічний атрофічний ларингіт, хондроперихон-

дрит гортані, хронічний стеноз гортані і трахеї).

В цих підрозділах, крім фізичних методів лікування, описуються етіологія, клінічні прояви, діагностика, загальне консервативне і хірургічне (за показаннями) лікування, застосування тих чи інших фізичних факторів при тій або іншій патології вуха, носа та приносних пазух, глотки (горла), гортані, вказуються дозування та тривалість фізіотерапевтичних процедур. Як і в розділі 1, в розділі 2 наводяться контрольні питання та правильні відповіді для кожного підрозділу, що можуть бути використані при самопідготовці до практичних занять.

В списку прийнятих скорочень подається скорочення нозологічних одиниць захворювань ЛОР-органів, фізичних методів лікування та ін.

Предметний покажчик включає нозологічні одиниці, назву фізичних методів лікування та інші питання. Він допоможе читачам книги швидко відшукати відповідь на те або інше питання в цьому навчальному посібнику.

В додатках (їх 7) перелічуються основні лікарські препарати, рекомендовані для електрофорезу (додаток 1) та ультрафонофорезу при захворюваннях ЛОР-органів у дітей (додаток 2), лікарські препарати та їх суміші для інгаляцій при захворюваннях ЛОР-органів (додаток 3), сумісність лікувальних фізичних факторів (додаток 4), вікові періоди застосування фізичних методів лікування (додаток 5), стандарти санаторно-курортного лікування дітей із соматичною патологією (додаток 6), принципи сучасної фізіотерапії (додаток 7).

В бібліографічному списку приводиться основна використана література та рекомендована література для поглибленого вивчення.

На завершення висловлюємо деякі побажання і вказуємо на деякі недоліки. Не вказано завершення книги. Слід було б привести фізіотерапевтичні методи при остуді та хондроперихондриті вухної раковини. Замість “верхньощелепний синуїт” доцільніше було б писати “верхньощелепний синусит”. В бібліографічному списку не пронумеровано джерела інформації. В деяких джерелах інформації відсутнє видавництво книг.

Одним з недоліків цього навчального посібника є його невеликий тираж – 500 примірників. Тому невідомо, чи задовольнить він попит отоларингологів, фізіотерапевтів, сімейних лікарів, педіатрів, клінічних ординаторів, аспірантів, а також студентів вищих медичних навчальних закладів, лікарів-інтернів, лікарів – слухачів закладів післядипломної освіти та інших спеціалістів.

В цілому навчальний посібник колективу авторів «Фізіотерапія в дитячій оториноларингології» є фундаментальним і дуже цінним посібником для отоларингологів, фізіотерапевтів, сімейних лікарів, педіатрів, клінічних ординаторів, аспірантів, студентів вищих медичних навчальних закладів, лікарів-інтернів, лікарів – слухачів закладів післядипломної освіти. Видання посібника українською мовою буде сприяти більш глибокому оволодінню спеціалістами українською медичною термінологією і українською мовою взагалі. Зазначені побажання і зауваження відбивають нашу власну точку зору і жодною мірою не зменшують цінність навчального посібника.

*Професор кафедри оториноларингології, офтальмології та нейрохірургії
Тернопільського державного мед. університету ім. І.Я. Горбачевського –
П.В. КОВАЛИК*

*Професор-консультант консультативно-лікувального центру
Тернопільського державного мед. університету ім. І.Я. Горбачевського –
Г.С. ПРОТАСЕВИЧ*